

A BUDAPESTI ÉRTÉKTŐZSDE ZÁRTKÖRŰEN MŰKÖDŐ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

MŰKÖDÉSI KOCKÁZATKEZELÉSI SZABÁLYZATA

Az Igazgatóság elfogadó/módosító határozatának száma és kelte:	A PSZÁF jóváhagyásának száma és kelte:	A Vezérigazgató hatályba léptető határozatának száma:	Hatálybalépés dátuma:
36/2010 2010. szeptember 15.	EN-III-73/2010 2010. október 14.	383/2010 2010. október 26.	2010. október 28.

TARTALOMJEGYZÉK

1. FEJEZET A MŰKÖDÉSI KOCKÁZATKEZELÉSI SZABÁLYZAT CÉLJA, TÁRGYA, ALAPELVEI, HATÁLYA.....	3
1 A MŰKÖDÉSI KOCKÁZATKEZELÉSI SZABÁLYZAT CÉLJA	3
2 A MŰKÖDÉSI KOCKÁZATKEZELÉSI SZABÁLYZAT TÁRGYA.....	4
3 A MŰKÖDÉSI KOCKÁZATKEZELÉSI SZABÁLYZAT ALAPELVEI	4
4 A MŰKÖDÉSI KOCKÁZATKEZELÉSI SZABÁLYZAT HATÁLYA.....	4
2. FEJEZET KAPCSOLÓDÓ ALAPFOGALMAK	5
3. FEJEZET A TŐZSDE MŰKÖDÉSI KOCKÁZATAINAK KEZELÉSÉNÉL ALKALMAZANDÓ ELVI ALAPOK	7
5 MŰKÖDÉSI KOCKÁZATOK DEFINÍCIÓJA	7
6 MŰKÖDÉSI KOCKÁZATI VESZTESÉGESEMÉNYEK ÉS A KOCKÁZATI TÉNYEZŐK KATEGORIZÁLÁSA.....	7
7 A MŰKÖDÉSI KOCKÁZATOK KEZELÉSÉNEK FOLYAMATALAPÚ MEGKÖZELÍTÉSE	8
4. FEJEZET A MŰKÖDÉSI KOCKÁZATOK KEZELÉSÉNEK FOLYAMATA A TŐZSDÉN.....	9
8 A MŰKÖDÉSI KOCKÁZATOK KEZELÉSÉNEK FOLYAMATA.....	9
9 A MŰKÖDÉSI KOCKÁZATOK ÉS VESZTESÉGI ADATOK NYILVÁNTARTÁSA	14
5. FEJEZET A MŰKÖDÉSI KOCKÁZATOK KEZELÉSÉNEK KÖZVETETT HATÁSÚ KONTROLLJAI ÉS A KIEMELT KORREKTÍV KONTROLLOK	14
10 A MŰKÖDÉSI KOCKÁZATKEZELÉSI FOLYAMAT INTEGRÁLÁSA A NAPI TEVÉKENYSÉGEK KÖRÉBE.....	14
11 KÖZVETETT HATÁSÚ INTÉZKEDÉSEK AZ EMBERI ERŐFORRÁSOKHOZ KÖTHETŐ MŰKÖDÉSI KOCKÁZATOK CSÖKKENTÉSÉRE	15
12 AZ INFORMATIKAI RENDSZEREK VÉDELMEVEL KAPCSOLATOS SZEMPONTOK	15
13 ÜZLETMENET-FOLYTONOSSÁGI ÉS KATASZTRÓFA UTÁNI HELYREÁLLÍTÁSI TERVEK.....	15
6. FEJEZET FELELŐSSÉG	16
14 VEZETŐI TÁMOGATÁS, FELELŐSSÉG DELEGÁLÁSA.....	16
7. FEJEZET ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK	16
15 HATÁLYBALÉPÉS, MÓDOSÍTÁSOK	17

1. fejezet

**A MŰKÖDÉSI KOCKÁZATKEZELÉSI SZABÁLYZAT CÉLJA, TÁRGYA,
ALAPELVEI, HATÁLYA**

1 A Működési kockázatkezelési szabályzat célja

- 1.1 „A Budapesti Értéktőzsde Zártkörűen Működő Részvénytársaság (a továbbiakban Tőzsde) Működési kockázatkezelési szabályzata” c. jelen dokumentum (a továbbiakban: Szabályzat) a Tőzsde működési kockázatkezelési tevékenységének külön szabályozására irányuló rendelkezéseket tartalmazza.
- 1.2 A Tőzsde a megalapítása óta figyelmet szentelt a működési kockázatainak kezelését, csökkentését célzó intézkedések megtételére. Ezek rendre megjelentek az általános és az egyes területeket érintő Tőzsdei Szabályok (Tőzsdei Szabályzatok, Tőzsdei Rendelkezések és határozatok) hatályos rendszerében is.
- 1.3 A Tpt. 2010. január 1-től hatályos módosításában a 317.§ (3) a) pontban újonnan rögzített követelmény szerint:

„A tőzsdei szabályzatoknak biztosítaniuk kell, hogy

a) a tőzsde a működésével összefüggésben felmerülő kockázatok kezelésére, csökkentésére megfelelő rendszereket és megoldásokat alkalmazzon”

A jogszabály idézett változásához kapcsolódva az Igazgatóság a működési kockázatok kezelésére és csökkentésére vonatkozóan szükségesnek tartotta

- a korábban alkalmazott megoldások és Tőzsdei Szabályok áttekintését és szükség szerinti átdolgozását,

- „A Budapesti Értéktőzsde Zártkörűen Működő Részvénytársaság Működési kockázatkezelési politikája” c. dokumentumban foglalt elvi iránymutatás megalkotását a működési kockázatkezelésre alkalmazandó rendszerekre és megoldásokra vonatkozóan, valamint

- az idevágó tőzsdei szabályozás egységessé tételét a Tőzsde működési kockázatainak kezeléséről rendelkező jelen Tőzsdei Szabályzat elfogadása révén.

- 1.4 A Működési kockázatkezelési szabályzat célja, hogy a Tőzsde Működési kockázatkezelési politikájával összhangban
- egységes, áttekinthető rendszerben rögzítse a működési kockázatok kezelésével kapcsolatos kötelezettségeket
 - meghatározza a működési kockázatok kezelésére, csökkentésére a Tőzsdén alkalmazandó rendszereket és megoldásokat
 - biztosítsa a vonatkozó törvényi előírások és egyéb jogszabályok érvényesülését.

Ennek érdekében a Szabályzat követelményeket és előírásokat fogalmaz meg

- a kockázati szintek meghatározására
- a közvetlen és távlati kockázatkezelési döntések meghozatalára,

- a vezetés és az alkalmazottak kockázattudatos szemléletének kialakítására, valamint
- a megfelelő ágazati normák és felügyeleti ajánlások figyelembe vételére vonatkozóan.

A Szabályzat által előírt eljárások igazodnak a Tőzsde tevékenységéhez, összhangban vannak annak alapvető céljaival, politika szintű dokumentumaival, a tulajdonosok érdekével, valamint az ágazaton belül alkalmazott gyakorlattal.

2 A Működési kockázatkezelési szabályzat tárgya

- 2.1 A Szabályzat tárgya a működési kockázatok kezelésével kapcsolatban a Tőzsdét, illetve a Tőzsdei Szabályok hatálya alá tartozó szervezeteket, személyeket (azaz érintetteket) megillető jogok és terhelő kötelezettségek rögzítése, illetve az alkalmazandó eljárási szabályok meghatározása a hivatkozott célokkal összhangban.

3 A Működési kockázatkezelési szabályzat alapelvei

A Működési kockázatkezelési szabályzat alkalmazása során az alábbiak szerint kell eljárni:

- 3.1 Minden érintett köteles a Szabályzat által meghatározott jogait és kötelezettségeit jóhiszeműen, a Tőzsde piac és a tulajdonosok általános érdekeinek megfelelően gyakorolni, illetve teljesíteni.
- 3.2 A Működési kockázatelemzési szabályzat alkalmazása során - konkrét iránymutatás hiányában – a Működési kockázatkezelési politikának, a mindenkor hatályos törvényi és egyéb jogszabályi előírásoknak, az általánosan elfogadott ágazati, szakmai szabályoknak, valamint a Felügyelet vonatkozó ajánlásainak megfelelően kell eljárni.
- 3.3 A Szabályzat rendelkezései kötelező érvényűek, azoktól eltérni csak a Tőzsdei Szabályokban meghatározott esetekben lehetséges, az itt nem érintett kérdésekben pedig a mindenkor hatályos egyéb Tőzsdei Szabályok rendelkezéseinek kell megfelelni.

4 A Működési kockázatkezelési szabályzat hatálya

- 4.1 A Szabályzat tárgyi hatálya kiterjed a Tőzsde működésével összefüggésben keletkezett minden tőzsdei információra, materiális és információs vagyónra, valamint a Tőzsde működését biztosító folyamatokra, infrastruktúrára és informatikai rendszerekre.
- 4.2 A Szabályzat nem tartalmaz útmutatást a Tőzsdének az üzleti és pénzügyi kockázatok kezelésével kapcsolatos kötelezettségeire vonatkozóan.
- 4.3 A jelen dokumentumban megfogalmazott rendelkezések személyi hatálya kiterjed a Tőzsdére, annak vezetőire és alkalmazottaira, illetőleg – a felek között létrejött erre irányuló megállapodás esetén – kiterjeszhető a Tőzsdével egyéb jogviszonyban álló természetes és jogi személyekre is.

2. fejezet
KAPCSOLÓDÓ ALAPFOGALMAK

- BCP:** Üzletment-folytonossági terv (Business Continuity Plan)
- DRP:** Katasztrófa terv, Katasztrófa utáni helyreállítási terv (Disaster Recovery Plan)
- Igazgatóság:** A Budapesti Értéktőzsde Zártkörűen Működő Részvénytársaság igazgatósága.
- Honlap:** A Tőzsde www.bet.hu című internetes honlapja.
- Kereskedési Rendszer:** A Távkereskedési Szabályzatban ilyen módon meghatározott fogalom.
- Kockázat:** A különböző veszélyforrások által az egyes vagyoni és nem vagyoni elemek sérülékenységére révén okozott kár lehetősége.
- Kontroll:** Az üzleti célkitűzések megvalósítása és a nem kívánatos események megelőzése, felderítése és korrigálása érdekében tervezett és bevezetett szabály, eljárás, gyakorlati módszer vagy szervezeti struktúra.
- Működési kockázat:** Működési kockázat alatt a nem megfelelően kialakított vagy hibásan végbemenő üzleti folyamatokból, ember által okozott hibákból, rendszerek nem megfelelő működéséből, illetve a külső környezetből eredő veszteségek bekövetkezésének valószínűségét értjük. A pénzügyi és üzleti kockázatok nem értendők a működési kockázatok körébe.
- Működési kockázatkezelés:** A működési kockázat kezelés a működési kockázatok szisztematikus azonosítását és értékelését, majd az így meghatározott kockázatok kezelésére szolgáló intézkedések kidolgozását, végrehajtását és folyamatos ellenőrzését foglalja magába.
- Működési kockázati veszteség:** A működési kockázati veszteségeseményekből származó kár.
- Működési kockázati veszteségesemény:** Olyan, a pénzügyi és üzleti kockázatokból nem eredeztethető esemény vagy történés, amely azzal jár, hogy egy folyamat tényleges kimenetele eltér annak várható kimenetelétől, negatív hatást gyakorolva a társaság eredményére, tőkéjére vagy hírnevére, és amely emberek, folyamatok, rendszerek nem megfelelő vagy hibás, rossz működésére, illetve külső környezeti tényezőkre vezethető vissza

Távkereskedési Szabályzat: A Budapesti Értéktőzsde Zártkörűen Működő Részvénytársaság Szabályzata a távkereskedés működtetésének és használatának rendjéről.

Tőzsdei Adat: A Tpt-ben ekként meghatározott adatok köre.

Tőzsdei Információ: A Tőzsdei Szabály által nyilvánosságra hozni rendelt adatok körén túl valamennyi, a Tőzsde működésével összefüggésben keletkezett, nyilvánosságra szánt információ, tény, adat, függetlenül annak keletkezési és tárolási módjától.

Tőzsdei Rendelkezés: A Tőzsdei Szabályzaton kívül valamennyi, az Igazgatóság által hozott egyéb szabályzat, kézikönyv, eljárási rend (ide értve a Szervezeti és Működési Szabályzatot), amelynek nem érvényességi feltétele a Felügyelet jóváhagyó határozata.

Tőzsdei Szabály: A Tőzsde valamennyi érvényes és hatályos Tőzsdei Szabályzata, Tőzsdei Rendelkezése és határozata.

Tőzsdei Szabályzat: A Tpt. 317. § (3) bekezdés és a (4) bekezdés a)-i) pontjai által meghatározott, a Felügyelet jóváhagyásához kötött szabályzatok köre.

Tpt.: A tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. számú törvény rövidített neve.

Vezérigazgató: A Budapesti Értéktőzsde Zártkörűen Működő Részvénytársaság vezérigazgatója.

A Szabályzatban alkalmazott, de a jelen fejezetben meg nem határozott egyéb fogalmak esetén a Tpt-ben, illetőleg a vonatkozó jogszabályokban és Tőzsdei Szabályokban meghatározott fogalmak az irányadók.

3. fejezet

**A TŐZSDE MŰKÖDÉSI KOCKÁZATAINAK KEZELÉSÉNÉL ALKALMAZANDÓ
ELVI ALAPOK**

5 Működési kockázatok definíciója

- 5.1 A Tőzsde Működési kockázatkezelési szabályzata a Működési kockázat definíciójaként a Basel II ajánlás szerinti meghatározást alkalmazza.
- 5.2 Működési kockázat alatt az emberi erőforrásokhoz, a nem megfelelő vagy meghiúsult munkafolyamatokhoz, az infrastrukturális erőforrások valamint rendszerek hibájához vagy kieséséhez, illetve külső eseményekhez kapcsolódó káresemény kockázata értendő.
- 5.3 Az üzleti (stratégiai és menedzsment) valamint a pénzügyi (piaci, hitel és likviditási) kockázatok nem értendők a Működési kockázatok körébe. A Működési kockázatok tágabb értelmezése szerint ugyanakkor minden más, az üzleti és pénzügyi kockázat kategóriájába nem sorolható kockázatot működési kockázatként kell kezelni.
- 5.4 A stratégiával kapcsolatos károk kockázatát az üzleti kockázatok körébe kell sorolni, a jogi kockázatot és a jogszabálysértésből adódó valamint a társaság jó hírnevét érintő kockázatokat ellenben a tágabb meghatározás szerint a működési kockázatok körébe tartozónak kell tekinteni.

6 Működési kockázati veszteségesemények és a kockázati tényezők kategorizálása

- 6.1 A Működési kockázati események a Basel II ajánlás értelmezése szerinti, elterjedten használt hét fő csoportba, veszteségi eseménykategóriába sorolandók. Ezek az eseménytípusok illetve kategóriák a belső csalás, külső csalás, munkáltatói gyakorlattal illetve munkahelyi környezettel kapcsolatos események, ügyfelekkel, termékekkel és szolgáltatásokkal kapcsolatos események, tárgyi eszközök fizikai károsodása, rendszerhibából adódó kiesés, végül a folyamatokkal, eljárásokkal kapcsolatos események.
- 6.2 A Működési kockázatok azonosítása, feltárása során a fenti kategóriákon kívül szükség szerint egyéb csoportok vagy események is alkalmazhatók. A Tőzsde működési folyamatainak formális kockázatértékelésére alkalmazott módszertan szerint ugyanis a veszteségi eseménykategóriák képviselte fenyegetéseket végül a négy klasszikus kockázati tényező valamelyikébe kell leképezni.
- 6.3 A Tőzsdei működési folyamatok kockázatértékelése a működési kockázat definíciója szerinti négy fő kockázati tényezőtől indul ki:
- **Környezeti kockázat:** Környezethez vagy külső eseményekhez kapcsolódó káresemény kockázata
 - **Humán kockázat:** Emberi tényezőhöz illetve erőforrásokhoz kapcsolódó káresemény kockázata
 - **IT kockázat:** IT rendszerek hibájához vagy kieséséhez kapcsolódó káresemény kockázata

- **Összetettség:** A munkafolyamatok összetettségéből, vagy nem megfelelő szervezettségéből adódó káresemények kockázata

7 A működési kockázatok kezelésének folyamat alapú megközelítése

- 7.1 A Tőzsdén alkalmazott működési kockázatkezelési módszertan alulról építkező, folyamat alapú megközelítést használ. A kockázatelemzés során szervezeti egységenként, illetve szükség szerint több szervezeti egységre kiterjedően kell meghatározni a Tőzsde működését biztosító alapvető folyamatokat. A Tőzsde tevékenységét csak a feltétlenül szükséges részletességig kell alapfolyamatokra bontani, ugyanakkor biztosítani kell, hogy a jelentősen eltérő funkciójú, hatású és kockázati kitettségű tevékenységek külön folyamatba kerüljenek.
- 7.2 A kockázatkezelés szempontjából megkülönböztetendő alapfolyamatok meghatározását kockázatelemzés előtt és alatt a szervezeti egységek vezetői, a működési folyamatokért felelős munkatársak (folyamatfelelősök) illetve a kockázati önértékelésben részt vevő további alkalmazottak együttesen végzik.
- 7.3 A Tőzsdei infrastruktúra, információ vagyoni és informatikai rendszer kockázati kitettségét az azokat használó folyamatok kockázati tényezőinek megállapításánál kell figyelembe venni.
- 7.4 A kockázati önértékelési eljárásban az egyes kockázati tényezők mértékét a nevesített tőzsdei alapfolyamatokra kell meghatározni, majd a folyamatra a hatás mértékének és kockázatcsökkentő tényezőknek a figyelembe vételével aggregált kockázati mutatót kell számítani. Az értékelési és számítási eljárás részletes leírása a 1. sz. Mellékletben található.

4. fejezet

A MŰKÖDÉSI KOCKÁZATOK KEZELÉSÉNEK FOLYAMATA A TŐZSDÉN

8 A működési kockázatok kezelésének folyamata

A Tőzsde működési kockázatainak kezelésén a Működési kockázatkezelési szabályzat a Működési kockázatok feltárásának, azonosításának és mérséklésének egymásra épülő és ciklikusan ismétlődő komplex program-folyamatát érti.

Ennek részletezéseként a Szabályzat a működési kockázatkezelési folyamat négy fő fázisát különbözteti meg, amelyek egymásra épülve ciklikusan ismétlődnek:

- **Kockázatok azonosítása:** A kockázati tényezők meghatározása és feltárása.
- **Kockázatok értékelése:** A kockázati tényezők bekövetkezési valószínűségének és hatásának, illetve az előző felmérési időszakhoz képesti változásának becslése.
- **Kockázatkezelő intézkedések:** Az elfogadható kockázati szint meghatározása után a kockázat elkerülésére, áthárítására, illetve annak megtartása esetén a kockázat mérséklésére vagy a kárcsökkentésre szolgáló kontrollok alkalmazása.
- **Kockázat-monitoring:** A Tőzsde kockázati profiljának, az alapvető folyamatok kockázatainak és a kockázatkezelés rendszerének folyamatos figyelemmel kísérése.

8.1 A működési kockázatok azonosítása és az alkalmazandó megközelítés

A működési kockázatok feltárását és azonosítását a Tőzsde működését biztosító alapfolyamatokra kell elvégezni.

A potenciális kockázatok feltárásánál a Basel II szerinti veszteségi eseménykategóriákból, a lehetséges egyéb eseményekből, vagy a korábban bekövetkezett belső és külső veszteségeseményekből illetve azok hatásából (veszteségi adatbázis, benchmarkok) kell kiindulni.

A működési kockázatok azonosítására és értékelésére a kockázati önértékelés módszerét kell alkalmazni. A kockázati önértékelési eljárásban az érintett szervezeti egység vagy szervezeti egységek vezetői, az adott folyamat folyamatfelelőse és a folyamatot működtető munkatársak vesznek részt.

A kockázati önértékelési eljárás lefolytatására szervezett műhelybeszélgetéseken a felsorolt résztvevőkön kívül szükség szerint jelen kell legyen a Belső ellenőr, a Biztonsági menedzser, illetve a szakterületért felelős Tőzsdei vezető is.

A működési kockázatok azonosításánál egy folyamattal kapcsolatban minden potenciális kockázatot fel kell térképezni, függetlenül attól, hogy létezik-e a Tőzsdén az adott kockázat kezelésére már bevezetett kontrol.

Kiemelt figyelmet kell szentelni az alaptevékenységet meghatározó Tőzsdei Információval és a Kereskedési Rendszerrel kapcsolatos folyamatok kockázatainak feltárására.

8.2 A működési kockázatok értékelése

A Működési kockázatok értékelését is a működési kockázatok azonosításánál ismertetett kockázati önértékelési eljárás keretében kell végezni.

A működési kockázatok értékeléséhez a Tőzsdén alkalmazott módszertan alapján a feltérképezett Basel II szerinti vagy egyéb csoportosításban megjelenő potenciális veszteségi eseményeket a négy kockázati tényező (környezeti, humán, IT és összetettségi kockázat) valamelyikére kell leképezni.

A kockázatértékelési módszertan alkalmazásakor a kockázat mértékét növelő négy kockázati tényező mellett meg kell becsülni még a kockázatot csökkentő tényezők és a kockázati hatások értékét is. A módszertan kockázatot csökkentő tényezőként egy folyamat stabilitását, szabályozottságát és ellenőrzöttségét, kockázati hatásként pedig a folyamathoz kapcsolható reputációs hatást és közvetlen pénzügyi hatást veszi figyelembe.

A kockázati tényezők, a kockázatot csökkentő tényezők illetve a kockázati hatások becslésekor egyaránt 1 és 4 közötti értéket kell használni. A négyes érték jelenti a nagyobb bekövetkezési valószínűségű kockázati tényezőt, az erősebb mérséklő tényezőt és a jelentősebb kockázati hatást. A becslésekhez a 2. sz. Mellékletben közölt táblázat útmutatását kell használni.

A kockázati önértékelési eljárásban a Tőzsde alapvető működési folyamatainak mindegyikére ki kell tölteni a 3. sz. Mellékletben szereplő Működési kockázat értékelési adatlapot, majd annak alapján a módszertanban megadott algoritmussal ki kell számítani az adott folyamat aggregált kockázati mutatóját. A Működési kockázatértékelési adatlap kitöltése előtt vagy mellett szükség szerint kérdőíves felméréseket, interjúkat vagy munkamegbeszéléseket kell szervezni. A kitöltött Működési kockázat értékelési adatlapot a kockázati önértékelés résztvevői aláírásukkal látják el.

A kockázati önértékelési eljárás során a már bevezetett, működő kontrollok hatását is figyelembe kell venni, egyrészt a kockázati tényezők bekövetkezési valószínűségének és a kockázatot csökkentő tényezőknek a becslésekor, másrészt a folyamattal kapcsolatos hatások megállapításakor.

Az aggregált működési kockázati mutató lineáris skálája alapján a Tőzsde működését biztosító alapvető folyamatokat az alacsony, elfogadható, átlagos és magas kockázati szint szerint kell kategóriába sorolni.

A kockázatértékelés eredménye a Tőzsde alapvető működési folyamatainak az egyes szervezeti egységeken belül kockázati szint szerint sorba rendezett listája, amelyet a 4. sz. Melléklet szerinti Működési kockázati térképen kell feltüntetni és karbantartani.

A kockázati szint szerinti sorba rendezés alapvetően befolyásolhatja a folyamattal kapcsolatban még megteendő kockázatkezelési intézkedések prioritását.

A leírt működési kockázatkezelési eljárást az alábbi esetekben kell végrehajtani:

- a Tőzsde működési kockázatainak első, kezdeti felmérésekor,
- új projekt indításakor vagy megvalósíthatósági tanulmány készítésekor,
- új működési folyamat rendszerbe állítása után, vagy meglévő folyamat jelentős változása esetén, vagy
- a működési kockázatok két évente esedékes felülvizsgálatakor.

A működési kockázatok értékelésére a Tőzsdén alkalmazott módszertan leírása a kockázatértékelési és számítási eljárás részletes ismertetésével együtt az 1. sz. Mellékletben található.

8.3 Kockázatkezelő intézkedések

A működési kockázat értékelési fázis eredményeként előálló Működési kockázati térkép alapján a költséghatékonysági szempontokat is figyelembe véve meg kell határozni a kockázatok kezelésének további lehetőségeit.

A kockázatkezelő intézkedésként az alábbi kategóriákba tartozó megoldások alkalmazhatók:

- **Kockázat elkerülése:** Ha az adott folyamat illetve tevékenység annak kockázatosága vagy csekély eredményessége miatt az alaptevékenység jelentősebb szűkítése nélkül megszüntethető, megkerülhető.
- **Kockázat áthárítása:** A potenciális veszteségek szerződéses partnerekre hárítása biztosítás vagy kötbér alkalmazásával.
- **Kockázat megtartása:**
 - **Kockázat vállalása:** A kockázat tudatosítása és figyelemmel kísérése konkrét kockázatcsökkentő intézkedések nélkül
 - **Kockázat csökkentése:**
 - megelőző kontrollok (védelmi intézkedések)
 - korrektív kontrollok (kárcsökkentés, üzletmenet-folytonossági tervezés, katasztrófa utáni helyreállítási terv, rendkívüli helyzetek kezelése, krízis-kommunikációs terv)

A közvetlen hatású kockázatcsökkentő intézkedések (védelmi, műszaki, szervezeti megoldások) mellett a közvetett hatású intézkedésekre is kellő figyelmet kell szentelni. Ez utóbbiak közé kell tartozzon a működési kockázatkezelés folyamatának integrálása a Tőzsde tevékenységébe, szervezeti és munkakultúrájába, a kockázatkezelési rendszer kiemelt vezetői támogatása és a független belső ellenőrzés alkalmazása

8.3.1 Vállalt működési kockázati szint meghatározása

A kockázat értékelés eredményeként a Tőzsde Működési kockázati térképén előáll az egyes szervezeti egységek alapvető működési folyamatainak a kockázat nagysága szerint sorba rendezett listája. Az aggregált kockázati mutató számszerű értékének feltüntetése a kockázatkezelő intézkedések prioritásának felállítása miatt fontos.

A konkrét kockázatkezelő intézkedések kidolgozása előtt meg kell határozni azt a még elfogadható kockázati szintet, amely fölött a Tőzsde mindenképpen intézkedést tesz az értékelt kockázatok kezelésére.

Az elfogadható kockázati szint meghatározása a konkrét kockázatkezelési lépések szempontjából alapvető fontosságú, a szint maga pedig a Tőzsde által vállalhatónak ítélt kockázattól függ. A különböző szervezeti egységeknél, különböző célokból vagy különböző időben indított kockázatelemzési vizsgálatoknál a vállalhatónak ítélt kockázati szintről természetesen eltérő döntések hozhatók. Ezért az egyes szervezeti egységek különböző vállalt kockázati szintet alkalmazhatnak.

A vállalható kockázati szint alatti folyamatok kockázatainak kezelését abban az esetben érdemes tervbe venni, ha az könnyen, költséghatékonyan, vagy valamely más folyamat kockázat kezeléséhez szükséges intézkedés járulékos hatásaként megoldható.

8.3.2 Vállalt működési kockázat nyilatkozat

A kockázatértékelési fázis lezárását és a vállalt működési kockázati szint meghatározását követően a szervezeti egységek vezetői a területükre vonatkozó Vállalt működési kockázat nyilatkozatot írnak alá. A nyilatkozaton fel vannak tüntetve a szervezeti egységnek a Működési kockázati térképen szereplő folyamatai és azok működési kockázati szintje.

A szervezeti egység vezetője a nyilatkozatban megerősíti, hogy a Tőzsde egy adott folyamatok kockázati szintjét a meglévő kontrollok működtetése mellett vállalhatónak ítéli.

A nyilatkozat második része tartalmazza azokat a folyamatokat és a velük kapcsolatban bevezetendő új kontrollokat, ahol a vezetés döntése értelmében a működési kockázati szint csökkentésére van szükség.

A Vállalt működési kockázat nyilatkozatot a Vezérigazgató is aláírja. A Vállalt működési kockázat nyilatkozat minta az 5. sz. Mellékletben található.

8.3.3 Döntés a kockázat kezelő intézkedések meghozataláról

A működési kockázatok kezelési módjára illetve további csökkentésére javasolt döntések, amelyeket az érintett szervezeti egységek, igazgatóságok vezetői készítenek elő, a Vállalt működési kockázati nyilatkozatokban jelennek meg. A dokumentumokból a Vezérigazgató jóváhagyása után szükség esetén kockázatkezelési tervet kell készíteni, amelynek elemeit az átfogó Működési kockázati térképen is meg kell jeleníteni.

A választott kockázatkezelő intézkedés hatását is fel kell mérni, össze kell vetni az eredetileg tervezett vagy kalkulált végeredménnyel.

A folyamatok kockázatainak kezelésére szolgáló intézkedéseket a költséghatékonyság szempontjait is figyelembe véve úgy kell meghatározni, hogy a kockázatcsökkentés

érdekében felmerülő közvetlen és közvetett költségek ne lépjk túl a kezelni kívánt kockázat mérséklésével elérhető előny mértékét.

A működési kockázatok kezelésével kapcsolatban foganatosítandó intézkedések közül a legnagyobb prioritású, azaz a legmagasabb kockázattal összefüggő élvezzen elsőbbséget. Előnyben kell részesíteni a többfajta kockázat kezelésére is alkalmas intézkedéseket. A megelőző jellegű intézkedések előnyt kell élvezzenek az észlelést vagy a helyreállítást célzó kontrollokkal szemben.

A működési kockázat kezelésével kapcsolatos Bazel II ajánlás szerinti tőkeképzési követelmények a Tőzsdére nem vonatkoznak. A Működési kockázatkezelési szabályzat ezért a kockázat kezelésére a kontrollok, a folyamatos monitoring, illetve a biztonság- és kockázattudatos minőségi munkavégzés körébe tartozó beavatkozások eszközrendszerének alkalmazását írja elő.

A működési kockázatok kezelését szolgáló kontrollok rendszerének fő elemeit a Tőzsdei Szabályok, a rendkívüli helyzetek és incidensek kezelésére szolgáló eljárások, valamint az Üzletmenet-folytonossági és Katasztrófa utáni helyreállítási tervek jelentik.

8.4 Kockázat-monitoring és jelentések készítése

A kockázat-monitoring tágabb értelemben a Tőzsde kockázati profiljának, az alapvető folyamatok kockázatainak és a kockázatkezelés rendszerének folyamatos figyelését jelenti. Ezen belül az egyes szervezeti egységek vezetőinek, a kijelölt működési kockázati felelősöknek, illetve a munkavállalóknak folyamatosan ellenőrizniük kell a bevezetett kockázat kezelő intézkedések hatékonyságát is.

A működési kockázatok kezelésére alkalmazott megoldások és rendszerek felülvizsgálatára vonatkozó egyes célokat a Belső ellenőr éves ellenőrzési tervében is szerepeltetni kell.

A Felügyeleti és független (választott) könyvvizsgálói ellenőrzések jelentéseit az alkalmazott rendszerek és megoldások finomításánál, módosításánál figyelembe kell venni.

A működési kockázatok feltárásának és a kockázati térkép aktualizálásának és a veszteség adatok elemzésének folyamatát legalább kétéves rendszerességgel kell elvégezni, vagy ha azt új folyamat rendszerbeállítása vagy a meglévő alapfolyamatok jelentős változása indokolja.

Ha nagy kockázati hatással bíró veszteségesemény vagy a Tőzsde kockázati profiljának jelentős változása következik be, akkor arról az érintett szervezeti egység vezetőjének ad hoc jelentést kell készítenie a Vezérigazgató számára.

A működési kockázati kitettségről és a bekövetkezett, jelentős reputációs hatással bíró, vagy az 50 ezer forintos küszöbértéket meghaladó veszteségeseményekről az Igazgatóság számára évente Éves működési kockázati jelentést kell benyújtani. Az éves jelentésnek tartalmaznia kell a veszteségesemények ismétlődésének elkerülésére tett

esetleges intézkedéseket is. A jelentés tartalmi elemei és formátuma az 6. sz. Mellékletben megadott mintának kell megfeleljenek. Az éves jelentéshez mellékelni kell az aktuális állapotot tükröző Működési kockázati térképet is.

9 A működési kockázatok és veszteségi adatok nyilvántartása

9.1 A Tőzsde működési kockázatairól a Működési kockázati térkép folyamatos karbantartásán alapuló nyilvántartást kell vezetni. A működési kockázati térképen az egyes folyamatokra feltárt kockázatok mellett szerepeltetni kell a folyamatgazda nevét és az alkalmazott kontrollokat is.

9.2 A nyilvántartás kialakításához a kockázatok feltárására céljából a kockázati önértékelési eljárás alapján alkalmas kezdeti kockázatelemzési folyamatot kell indítani, vagy a meglévő korábbi, esetleg egyéb célból keletkezett elemzések megfelelő frissítése, kiegészítése is felhasználható. Ugyanez vonatkozik a rendszeres aktualizálás céljából végzett felmérésekre is.

9.3 A ténylegesen bekövetkezett veszteségeket a Basel II szerinti működési kockázati esemény kategóriáknak megfelelő bontásban kell nyilvántartani. A veszteségi adatokat a kiegészítő adatokkal és információkkal együtt a jelentések készítéséhez és a későbbi elemzésekhez alkalmas formában kell tárolni.

9.4 A tényleges veszteség mértékének meghatározásához a kár értékét és a kárenyhítés felmerült költségeit is figyelembe kell venni.

5. fejezet

A MŰKÖDÉSI KOCKÁZATOK KEZELÉSÉNEK KÖZVETETT HATÁSÚ KONTROLLJAI ÉS A KIEMELT KORREKTÍV KONTROLLOK

10 A működési kockázatkezelési folyamat integrálása a napi tevékenységek körébe

10.1 A működési kockázatkezelési tevékenységet meghatározó jelen Szabályzat következetes betartásán, az egyéb Tőzsdei Szabályok és eljárások körültekintő megalkotásán és betartatásán túl a kockázattudatos szemlélet és munkavégzés erősítésére fel kell használni a kockázati önértékelési eljárásokat, amelyekbe a szervezeti egységek minél több munkatársát be kell vonni.

10.2 A Tőzsde munkatársai számára a működési kockázatok kezelésére kialakított rendszerről kétfévente belső oktatást kell tartani. A belső oktatás megszervezéséért és megtartásáért a Biztonsági menedzser felelős.

11 Közvetett hatású intézkedések az emberi erőforrásokhoz köthető működési kockázatok csökkentésére

- 11.1 A Tőzsdén intézkedéseket kell tenni az ösztönző, biztonságos, és egészséges munkahelyi környezet kialakítása és fenntartása érdekében. Így a munkatársak elkötelezettsége valamint a minőségi, kockázattudatos és biztonságtudatos munkavégzés révén az emberi tényezőtől eredő belső és külső kockázatok egyaránt mérsékelhetők.
- 11.2 Eredményes kockázatsökkentő intézkedést jelenthetnek a Belső ellenőr és a munkahelyi vezetés alkalmazotti munkavégzést érintő rendszeres ellenőrzései és célvizsgálatai. Ugyanígy a kritikus tevékenységek automatikus naplózását is alkalmazni kell a rossz gyakorlattal vagy visszaélésekkel szembeni visszatartó ereje miatt.
- 11.3 A Tőzsdei Szabályok, munkaköri leírások és vezetői gyakorlat kialakításával segíteni kell a törvényt, szabályzatot vagy eljárásrendet sértő, etikai szempontból kifogásolható, gondatlan vagy pazarló tevékenység feltárását és a megfelelő fórumon történő jelentését. Meg kell őrizni a jelentés bizalmasságát, névtelenségét és gondoskodni kell a jelentést tevő személy védelméről is.
- 11.4 Fokozott figyelmet kell fordítani a munkavállalók kockázattudatos és biztonságtudatos viselkedésének és munkavégzésének erősítésére. Ennek érdekében minden alkalmazottal meg kell ismertetni a jelen Szabályzatot és az idevágó egyéb Tőzsdei Szabályokat. A kockázattudatosság és biztonságtudatosság erősítését a Tőzsde rendszeres belső oktatással is segíti.

12 Az informatikai rendszerek védelmével kapcsolatos szempontok

- 12.1 A Tőzsde alapvető tevékenységei közé tartozik a Kereskedési Rendszer és a piaci információs rendszerek működtetése. Ennek megfelelően kitüntetett figyelemmel kell kísérni ezen területek működési kockázatainak kezelését is.
- 12.2 A működési folyamatok jelentős IT függése miatt a Tőzsdén alkalmazott kontrollok rendszere nem csekély részben informatikai jellegű. Ezeket a kontrollokat az általánosan elfogadott ágazati gyakorlatnak valamint a Felügyelet vonatkozó ajánlásainak megfelelően kell megtervezni, tesztelni és alkalmazni.
- 12.3 Ugyanakkor a Tőzsdei folyamatok működési kockázatai nem szűkíthetők az informatikai infrastruktúrával kapcsolatos kockázatokra. Az alkalmazott kontrolloknak, a Tőzsde Üzletmenet-folytonossági és Katasztrófa utáni helyreállítási terveit is beleértve, az általános értelemben vett működési kockázatokat is figyelembe kell venniük.

13 Üzletmenet-folytonossági és katasztrófa utáni helyreállítási tervek

- 13.1 Az üzletmenet-folytonossági terv (BCP) és katasztrófa utáni helyreállítás (DRP) terv megléte kiemelt fontosságú korrektív kontrollt képvisel a Tőzsde működési kockázatainak kezelésében, amennyiben a helyettesítő folyamatok illetve a másodlagos

működési helyszín és infrastruktúra bevetése révén radikálisan csökkenteni lehet a bekövetkezett veszteségesemény (katasztrófa) hatását.

- 13.2 A Tőzsde működési kockázatkezelési rendszerének karbantartása és felülvizsgálata ki kell terjedjen a BCP és DRP tervek és tesztek meglétére, illetve azok keletkezési és végrehajtási dátumának ellenőrzésére. Ez utóbbi tényezők jelentősen befolyásolják a kockázatértékelés eredményét is.

6. fejezet FELELŐSSÉG

14 Vezetői támogatás, felelősség delegálása

- 14.1 Jelen szabályzat elfogadásáról és módosításairól az Igazgatóság határozata dönt. Az Igazgatóság a Tőzsde működési kockázatkezeléssel kapcsolatos tevékenységéről rendszeresen, az Éves működési kockázati jelentésen keresztül tájékozik.
- 14.2 A Tőzsde működési kockázatkezelési tevékenységéért viselt felelősséget az Igazgatóság a Vezérigazgatóhoz delegálja. A Vezérigazgató felelős a Működési kockázatkezelési szabályzat karbantartásáért és betartásáért, valamint azért, hogy az egyes kockázati eseményekért vállalt felelősség a Tőzsde szervezetének megfelelő szintjein is megjelenjen, és a kockázatkezelés rendszere beépüljön a Tőzsde napi tevékenységébe is.
- 14.3 Az egyes szervezeti egységek vezetőinek és munkatársainak az üzleti tervek kialakítása, végrehajtása és folyamatba épített ellenőrzése során a Működési kockázatkezelési politika, a jelen Szabályzat és a kapcsolódó egyéb Tőzsdei Szabályok szerint kell eljárniuk. A kockázattudatos és biztonságtudatos szemléletet és felelős munkavégzést a Tőzsde napi tevékenységében valamint a kisebb projektek és a rendkívüli helyzetek kezelésénél is meg kell követelni.
- 14.4 A Tőzsde szervezeti egységeinél a munkatársak közül működési kockázatkezelési felelőst kell kijelölni. A működési kockázatkezelési felelős feladata
- a terület alapvető folyamatainak kockázati szempontú gondozása, monitorozása,
 - a Működési kockázati térkép szervezeti egységre vonatkozó részeinek karbantartása,
 - a területet érintő veszteségesemények és veszteségadatok nyilvántartása,
 - az ad hoc vagy éves működési kockázati jelentés készítés támogatása,
 - a működési kockázatok feltárásának és a működési kockázati térkép éves felülvizsgálatának illetve aktualizálásának támogatása,
 - a szervezeti egységet érintő új projektek indításakor vagy az alapfolyamatok lényeges változásakor a működési kockázatértékelés megszervezése és támogatása.

7. fejezet ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

15 Hatálybalépés, módosítások

- 15.1 A Működési kockázatkezelési szabályzatot az Igazgatóság határozatban fogadja el. A hatálybalépés időpontját az elfogadó igazgatósági határozat vagy annak felhatalmazása alapján vezérigazgatói határozat állapítja meg.
A Működési kockázatkezelési szabályzat Tőzsdei Szabályzat, ezért a hatálybalépésnek a PSZÁF jóváhagyás is feltétele. A Szabályzatot a Tőzsde Honlapján a Tőzsdei Szabályzatok között kell nyilvánosságra hozni.
- 15.2 A Működési kockázatkezelési szabályzatot valamint annak módosítását a Tőzsde teljes alkalmazotti állományával meg kell ismertetni, ezért az elérhetőségét egy arra alkalmas belső könyvtárban is biztosítani kell.
- 15.3 A Működési kockázatkezelési szabályzatot módosítani kell
- a.) olyan jogszabályi változások esetén, amelyek érintik a dokumentumban foglalt rendelkezések érvényességét,
 - b.) ha a módosítás a Tőzsde sajátosságainak, működésének, kockázati környezetének változása alapján indokoltá vált,
 - c.) ha a módosítás a Tőzsde Működési kockázatkezelési politikájában vagy más Tőzsdei Szabályban bekövetkezett változás miatt szükséges.
- 15.4 A módosításokat az ok felmerülésétől számított 90 napon belül kell végrehajtani.